

Oponentský posudek diplomové práce

Radka Petrašková „D.H.Lawrence - Milenec lady Chatterleyové v překladu S. Jílovské a F. Vrby“

Odpovědi na otázku, kterou si tato diplomová práce na začátku klade - zda se rozdílná genderová příslušnost dvou překladatelů Milence lady Chatterleyové promítá do jejich překladatelských řešení - se chce diplomantka dopátrat na základě podrobné empirické analýzy dotyčných textů.

Hlavní problém této diplomové práce je právě v tomto výchozím zadání, jelikož veškeré „genderové“ závěry v situaci, kdy analyzujeme pouze dva překlady, navíc porovnané s více než padesátiletým odstupem, první vypracovaný ženou – překladatelkou a druhý mužem – překladatelem, se mohou opírat pouze o domněnky („...*pokusím se interpretovat, zda a které chyby a rozdíly v překladech mohou souviset s genderovou příslušností překladatelů*“ - str. 87, „*Další rozdíl, který mohl být ovlivněn genderem překladatele*...“ - str. 96, „*Zdá se, jako kdyby překladatel zesiloval význam `erekcce`*“... -str. 96, „...*možné projevy vlivu genderu překladatelů*“ ...str. 102, „*Patrně se jedná o překladatelovu snahu přibarvit tyto pasáže, zostrít je podle svých mužských představ*.“ str. 102 „... v případě ..., v němž se dle mého názoru jasně obráží vliv faktoru genderu překladatele na překlad, který se patrně projevuje silněji právě v místech, kde je pro překladatele (z objektivních či subjektivních důvodů) obtížnější interpretace textu.“ str. 102, „*Domnívám se, že se zde promítá do stylistické přirozenosti rozdíl v genderové příslušnosti překladatelů, který se projevuje jako zadrhnutí překladatele v pasáži, která navozuje `ženskou` perspektivu*.“ str. 107).

Autor (muž), ženskou i mužskou perspektivu popisuje ze svého autorského pohledu. Míra, do jaké se mu to daří, posoudilo již mnoho literárních kritiků, jeho vztah k feministickému hnutí byl přinejmenším napjatý, jeho pojetí ženské erotiky velmi specifické. To všechno jsou známé skutečnosti, které se dají jednoznačně prokázat. A části diplomové práce, které popisují tyto aspekty (kapitoly 1 a 2), jsou přiměřeně prozkoumané, podložené a adekvátní.

Aby však bylo možné učinit stejně adekvátní závěry o vlivu genderu překladatelů, bylo by zapotřebí daleko většího množství srovnatelného materiálu a porovnání většího množství témat – nejen erotických pasáží. Bylo by třeba se soustředit na naprosto jednoznačné projevy genderu překladatele (a tyto hlavně definovat) a také vědět něco více o skutečných genderových a jiných zkušenostech obou překladatelů. (Možná by se Staša Jílková a František Vrba dost podivili nad „...*pocity, které zná překladatel/ka ze své vlastní genderové zkušenosti (např. Vrbův ekvivalent thrusting/přirážení)*.“ str. 126, „...*zatímco Jílovská volí ekvivalent, který odpovídá OT a zároveň její ženské zkušenosti orgasmu, kterou logicky Vrba nemá*...“ str. 115).

O tom, že překladatelský produkt ovlivňují ideologie, není pochyb, a k tomuto tématu bylo již mnoho napsáno, diskutovalo se o něm na řadě konferencí (např. téma „Translation and Power“ - „power“ v tom nejširším slova smyslu – bylo v nedávné době téměř módní). Popisované případy „možného“ vlivu genderu na dotyčné překlady však vycházejí spíše z předpokladu znalostí osobních postojů a dokonce i velmi intimních pocitů překladatelů, jejich „mužských“ a „ženských“ genderových zkušeností, o kterých konkrétně nevíme vůbec nic a můžeme se jen domnívat, jaké byly, na základě svých (tj. diplomantky, vedoucí práce a oponentky) vlastních ženských, často intuitivních a většinou i velmi osobních a specifických zkušeností. Diplomantka by během obhajoby měla doložit, že se v takovém případě jedná o skutečně objektivní východisko pro vědeckou práci.

Překladatelská analýza vybraných částí překladů je kromě výše uvedené výhrady provedena pečlivě a standardním způsobem, i když některé problémy, např. převod specifických rysů Lawrenceova stylu, zejména rytmičnosti některých pasáží jeho prózy a

vypořádání se s fonologickou neekvivalencí obou jazyků by vydaly na samostatnou práci. Analýza obsahuje řadu dalších hodnocení, o kterých by se dalo diskutovat, ale respektuji v jejich případě názor autorky práce.

Diplomová práce je zajímavá a nabízí mnoho námětů k diskusi. Výhradu k této práci mám jen k oné výchozí tezi. Zkoumaný materiál nestačí k jednoznačnému závěru, že existuje významný genderový aspekt překladu literárního díla. Otázka by pak byla, co vlastně překladatel interpretuje. Autorský záměr? Autorskou charakterizaci postav? Anebo to, jak se domnívá, že postavy by měly být prezentovány z hlediska naší genderové zkušenosti.

Existuje mnoho vynikajících překladatelek děl psaných muži a mužských překladatelů děl psaných ženami. Je skutečně zkušenost genderu, i sexuální, natolik obecná a zároveň neuchopitelná pro osobu jiného pohlaví, že ji může interpretovat jen překladatel stejného pohlaví? A kde pak stojí autor a jeho jedinečné, kreativní vnímání a popis prožívání (čehokoliv) osobami opačného pohlaví? Anebo dokonce osobami stejného pohlaví s jinou sexuální orientací?

Otázky záměrně provokativní.

Myslím, že při obhajobě by diplomantka měla především vysvětlit, proč se domnívá, že gender překladatele/překladatelky je důležitým translatologickým hlediskem. V práci to jasně řečeno není.

DP má jinak všechny požadované náležitosti. Autorka jí očividně věnovala mnoho času a zpracovala adekvátní množství literatury, translatologické a genderové. V četbě práce trochu ruší dosti značný počet překlepů.

Navrhuji hodnocení práce známkou **velmi dobře**, přičemž konečná známka bude záviset na schopnosti diplomantky přesvědčivě diskutovat k dané problematice.

Praha, 4.9.2007

Mgr. Naděžda Abdallaová